

Mluvit počítač naučil Čech Jelinek

11.9.2003 Lidové noviny str. 06 Domov

Marek Kerles

Vyřídít ústní žádost či zapisovat mluvené slovo umí počítače, které představují vědci na světovém kongresu o komunikaci počítačů s člověkem. Akce se v těchto dnech koná v Českých Budějovicích.

ČESKÉ BUDĚJOVICE - Když nedávno přivezl japonský premiér do Prahy robota, který uměl pozdravit v češtině, vypadalo to jako další zázrak japonské techniky. Pokud ale přijde doba, kdy roboti a počítače dokážou běžně mluvit s lidmi, pak na tom ponese lví podíl pražský rodák Frederick Jelinek. Na základech jeho teorie se dnes vědci na celém světě snaží vyvinout počítače, které by co možná nejdokonaleji dokázaly lidem odpovídat na otázky či souvisle zapisovat lidskou řeč. Zkušenostem ze vzájemné komunikace počítačů s člověkem je věnován také světový kongres, který se v těchto dnech koná v Českých Budějovicích. Vědci ze třiceti zemí představují počítače, které dokážou odpovídat lidem na jednoduché otázky, vyřizovat ústní žádosti o pomoc či zapisovat mluvené slovo. Pořadatelé z plzeňské Západočeské univerzity a Masarykovy univerzity v Brně pozvali i Frederika Jelinka.

Říkáme mu prostě Bedřich

"Když v amerických počítačových kruzích vyslovíte jméno Frederick Jelinek, začnou se všichni klanět. U nás ale téhle světové kapacitě říkáme prostě Bedřichu," říká Václav Matoušek, šéf oddělení informačních technologií na katedře informatiky Západočeské univerzity. Dnes sedmdesátiletý profesor univerzity v Baltimoru položil základ ke své světové proslulosti především svou patnáctiletou prací pro počítačový gigant IBM. "Vedení firmy se v 70. letech obávalo, že možnosti počítačové trhu budou brzy vyčerpané a klasické počítače už zkrátka nebudou mít co na práci. Nikdo se tehdy nedovedl představit, jak počítačové technika ovládne všechny obory lidské činnosti," tvrdí Jelinek. Aby IBM nepřišla o zákazníky, rozhodla se investovat do výzkumu takových počítačů, které by dokázaly rozumět lidskému hlasu, případně analyzovat řeč. A pražský rodák se svým týmem dokázal vyvinout několik hypotéz, které určily možnosti počítačů na poli komunikace s lidmi. A na těchto hypotézách staví většina vědců svou práci dodnes. "Za třicet let ale nedošlo v našem oboru k nějakému zásadnímu objevu. Stále se snažíme jen zdokonalovat věci už vymyšlené," říká Jelinek. Vrcholem komunikace počítačů s lidmi jsou podle něj přístroje, které dokáží s pěti procenty chyb zapisovat lidskou řeč, ovšem pouze ve vymezeném okruhu témat. Existují i počítače, které mj. nahrazují člověka v informační kanceláři na vlakovém nádraží či vyřizují dotazy na dispečinku energetické firmy. Světové organizace zase podporují výzkum počítačové analýzy mluveného slova, na němž se podílejí i české univerzity. Projekt Malach (hebrejsky anděl), jehož cílem je analýza nahraných výpovědí lidí, kteří zažili holocaust. Počítače by měly ve výpovědích najít opakující se témata a zážitky svědků, které roztřídí, a umožní tak historikům detailní pohled na události, popsané v různých řečech a za různých okolností. Obavy z toho, že počítače začnou mluvit a myslet jako člověk a jednou ovládnou svět, je podle vědců prozatím lichá. "Abychom dokázali simulovat v počítači funkce lidského mozku, musíme nejprve poznat, jak náš mozek vlastně funguje. A v tom je věda teprve na počátku," říká odborný asistent na plzeňské katedře informatiky Roman Mouček.